

LORD KITCHENER

(1850—1916)

De midden van zijn reuzenarbeid riep God den geweldigen minister van oorlog van Engeland van zijn post.

Daar gistten nog reuzenplannen in dat machtige brein; de haat tegen Duitschland, die hem eens als vrijwilliger, in 1870, naar het Fransche Lorre-leger had gedreven, dreef hem thans naar Rusland, om het slavische ras den weg te wijzen, hoe het Germanendom kon worden verpletterd.

Van het uithongeren van het Deutsche volk was hij de krachtigste en gespierdste voorstander. De Russische stoomwals moest het overige doen; en zoo trok hij op de „Hampshire,” den Engelschen pantserkruiser, naar Rusland.

't Was een ongeluksschip; het was door den dood geteekend. En onder den rook der Schotsche kusten is het schip vergaan — op een twaalfstal mannen na — met zijn 650 koppen. Grauwe golven sloten zich boven Kitchener en zijn reuzenplannen.

Laten wij niet steunen op onze kracht, want die kracht is ijdel als de ijle wolk, die wordt opgetrokken door de zon, en ijdel als de schaduw, die voorbij glipt aan den wand.

Het was in 1896, dat Kitchener de Derwisjen van den Soedan versloeg. Hij liet het graf van den Mahdi opgraven; het lijk werd onthoofd, en de romp werd in den Nijl geworpen. Daar dreef het, een prooi voor de visschen, tusschen het hooge ruischende riet.

Wat is de mensch! Nu drijft het lijk van den overwinnaar van den Soedan in de zee, een speelbal der golven, Engeland zond zijn snelste en vlugste torpedojagers uit, maar ze vonden den sirdar van Khartoem niet. Een speelbal der golven — wat is de mensch!

We willen aan den roem van Kitchener niets te kort doen. Als veldheer was hij van zijn schouderen en opwaarts grooter dan al de andere veldheeren van Groot-Brittanje. Hij was de evenknie van den grooten Wellington, maar in Wellingtons hart vonkte meer dan eens de erbarming op, en Kitcheners hart was als de granietsteen, die geen ontferming kent.

Alles, wat hij ondernam, gelukte. Waar de Engelsche vlag werd neergehaald, daar behoeft hij slechts te verschijnen, en die vlag werd in vollen luister hersteld. Hij wakte geen liefde maar ontzag. Vrienden had hij niet doch wel bewonderaars. En zijn vijanden beefden voor hem.

Engelands vijanden waren zijn vijanden. En hij was Engeland's zwaard: scherp en onverbiddeijk!

Reeds bij de Nijlexpeditie, ruim dertig jaar geleden, toonde hij zijn schitterende veldheerstalenten. En na de Soedan-expeditie werd hij naar Zuid-Afrika gezonden, eerst als chef van lord Roberts generalen staf, om vervolgens als opperbevelhebber de beide Boerenrepublieken te onderwerpen.

Hij was de man der concentratiekampen. Het is waar, dat lord Roberts er mee begon, maar hij zette dit werk met kracht voort. Hij was de man der blokhuislijniën, de man van de brandende boerenhoeven, en zooals hij in dezen oorlog door den honger het Deutsche volk wilde overwinnen, heeft hij die uithongeringstaktiek hard en wreed op de boerenhuisgezinnen toegepast, omdat de vaders en de verzorgers van die gezinnen streden voor vrijheid en recht.

Daar trillen smartelijke snaren bij de herinnering aan die bange dagen, toen Kitchener's vuist, zwaar als lood, rustte op onze stamgenooten. De Engelsche staatsman Campbell-Bannerman zeide in het publiek, dat Kitchener barbaarsche methoden had toegepast; en een Engelsch Minister van Koloniën verklaarde, dat Kitchener van den Vrijstaat en van een deel der Transvaal een huilende wildernis had gemaakt.

Bij den zoo schokkenden dood van dezen man past soberheid van toon; God, de Toevlucht der zwakken en der verdrukten, is de Rechter. Doch Kitchener's jammerlijk einde zal in Zuid-Afrika toch een diepen, onbeschrijflijken indruk maken.

Hij was een man van kracht, van ijver en energie, van een onbuigzaam karakter. Hij verachtte de gladde diplomatenvormen van lord Roberts; hij was hoekig, een man van forsehe en ruwe oprechtheid; meedoogenloos in het najagen van zijn doel, en dat doel was de grootheid van het Engelsche wereldrijk.

Hij was gestaald door de winden van het Noorden en gebruid door de hitte van het Zuiden. Van 1902, toen de moord

op de beide Boeren-republieken was voltrokken, tot 1909 was hij opperbevelhebber in Britsch-Indië; in 1911 zond de regeering hem naar Egypte, dat feitelijk een nieuw wingewest was geworden van Groot-Brittanje, en telkens, als hij terugkwam in het oude vaderland, werd hij met eerbewijzen overladen.

Doch die eerbewijzen hebben hem niet bedwelmde. Hij bleef stroef en stug. Hij was een „Einspanner,” maar trots zijn eenzaamheid was hij de populairste man van Engeland. Het volk zag in hem een der hechte pilaren, waarop het machtige wereldrijk rustte. Het kon gerust zijn, want Kitchener waakte.

Maar de bliksem sloeg in en die granieten pilaar stortte neer — het was een symbool van de broosheid van alle macht. En er gaat een siddering door de harten van het Engelsche volk.

Toen deze vreeselijke oorlog uitbrak, was de militaire macht van Engeland, om een beslissenden factor uit te maken, veel te gering. Kitchener werd geroepen; hij moest raad schaffen. En als minister van oorlog schafte hij raad.

Pompejus wist eens de Romeinsche legioenen uit den grond te stampen; Kitchener heeft het ook volbracht: zonder dienstplicht en in spijt van het gebrekkige vrijwilligerstelsel. Van de duizenden maakte hij millioenen; de Engelsche regeering zegt: dat Engeland vier millioen soldaten leverde — het is Kitcheners werk, het is zijn roem, hij heeft daarin weer getoond, welk een schitterend organisator hij was.

Wat Kitchener aanpakte, deed hij steeds met volle toewijding. Hij verhuisde als minister naar het ministerie van oorlog, om bij de hand te zijn. Op een der bureaus liet hij voor zich een ijzeren veldbed opslaan, en tot diep in den nacht was hij werkzaam; in een gloeienden en onverzettelijken ijver, Duitschland te overwinnen.

In dezen oorlog was het oog van het gansche volk op hem gericht. Indien het had te kiezen gehad tusschen hem en het ministerie, dan zou het ministerie een smadelijke nederlaag hebben geleden. In zulke tijden als wij beleven, zoekt elk strijdend volk zijn nationalen held. Duitschland vond dien held in den grijzen Hindenburg, en Kitchener was Engeland's Hindenburg.

Hij was bovendien de bezielende kracht van den oorlogsråd der Entente. Zijn raad werd opgevolgd. In die bonte vergadering van Entente-vertegenwoordigers met hun kleine en groote meeningsverschillen, overdaverde zijn reuzenstem alles, en hij bracht de noodzakelijke eenheid.

Daarom is zijn dood een ramp voor de geheele Entente. Zijn heengaan is een grooter verlies dan de val van Verdun of de val van Riga.

Nu bedrijft het Engelsche volk rouw, en die rouw is diep en oprecht.

Hoe trotsch waren de Engelschen op hun veldmaarschalk! Met welk een welbehagen rustte het oog van dit volk op hem, als deze stug, teruggetrokken, in zichzelf gekeerd voorbijging. Hij groette nauwelijks, en het volk achtte hem er hooger om, want zijn gedachten waren immers geconcentreerd op Engeland's grootheid.

Wat is de mensch? Wat is de sterkste? God houdt zijn adem in en hij is niet meer!

Daar drijft een eenzaam lijk op de groote zee, en de golven drijven er hun wreed spel mee. Ween, Engeland — want hij was een held!

Misschien haalt een arme visscher het lijk op, maar het kan ook zijn, dat de zee haar buit vast houdt, en dat dit lijk in den schoot der wateren zal rusten tot den dag der opstanding.

L. P.

„Het verbranden der boerenhoeven tijdens den Zuid-Afrikaanschen oorlog. 1900—1902.”